

Færdigfedning af Texellam på stald eller på græs

J. Højland Frederiksen
Afd. for forsøg med kvæg og får

Et forsøg gennemførtes med 30 indkøbte, forårsfødte Texellam (beder og gimmere) for at fastlægge tilvækst, foderforbrug og slagte kvalitet ved færdigfedning på stald eller græs. Forsøget varede 63 dage i tidsrummet 12. august–14. oktober 1981 og gennemførtes med 3 hold. Hold 1 blev slagtet ved forsøgets start. Hold 2 blev sat på stald og fodredes med hel byg og individprøveproteinblandingen i forholdet 75:25 efter ædelyst og havde desuden fri adgang til kløvergræshøj. Hold 3 blev sat ud på en ca. 2 ha stor kløvergræsmark, der ikke havde været benyttet til fåregræsning det pågældende år. Der var rigeligt med kløvergræs af varierende men god kvalitet.

Staldholdet (hold 2) havde i hele fedningsperioden en daglig tilvækst på 162 g, medens græsholdet (hold 3) voksede 216 g daglig. Den relative lave tilvækst hos staldholdet kan dels forklares ved en lille foderoptagelse, især i fedningsperiodens begyndelse, dels ved at 2 lam voksede særdeles langsomt. Forbruget af byg- og proteinblanding var 5.3 FE pr. kg tilvækst.

Slagteresultaterne for de to hold var bortset fra slagtevægten næsten ens.

De økonomiske beregninger viser, at det kun er økonomisk fordelagtigt at færdigfede ikke slagtemodne lam, når foderomkostningerne er høje.

Baggrund og formål

Økonomiske modelberegninger med udgangspunkt i dagsaktuelle foderpriser og noteringer på slagtelam har vist, at slagte kvaliteten skal forbedres betydeligt, for at fedningsprogrammer kan være økonomisk fordelagtige for producenterne, når foderforbruget pr. kg tilvækst er stort, jvf. medd. 377 og beretn. 517 fra Statens Husdyrbrugsforsøg. I overensstemmelse hermed har forsøg udført bl.a. af Ørskov og medarb. i Skotland (1979) vist, at lammene fortærer relative små foder mængder, og som følge heraf er tilvæksten lille i de første 3–4 uger af fedningsperioden. Med denne baggrund gennemførtes et fedningsforsøg med forårsfødte Texellam med det formål at belyse:

1. *Tilvækst og foderforbrug ved færdigfedning på stald og fodring med hel byg og individprøveproteinblanding efter ædelyst samt fri adgang til høj.*

2. *Tilvækst ved færdigfedning på græs i forbindelse med markskifte.*

3. *Færdigfedningens betydning for slagtevægt, -procent og -kvalitet.*

Forsøget gennemførtes i samarbejde med landsforeningen Dansk Faareavl hos gdr. Bent Christensen, Farsø. Dyrene blev slagtet på Løgstør Slagtehus.

Forsøgsplan og forsøgets gennemførelse

I forsøget indgik 3 hold:

Hold 1: Slaget ved forsøgets start.

Hold 2: (Staldhold). På stald, fodret med hel byg og lammeproteinblanding i forholdet 75:25 efter ædelyst samt fri adgang til høj.

Der benyttedes således samme foderplan som ved fodring af individprøvelammene.

Hold 3: (Græshold). På en ca. 2 ha stor kløver-

græsmark med græs af varierende men god kvalitet. Marken har ikke været benyttet til fåregræsning det pågældende år.

30 Texellam født i foråret 1981, heraf 2 væddere, 18 beder og 10 gimmere, blev indkøbt fra en besætning, bragt til forsøgsgården og klippet den 10. august. Den 11. august foretoges holdinddeling efter køn, vægt og huldtilstand, dog således at begge væddere kom på hold 1.

Hold 2 og 3 behandlede med leverripercol mod indvoldsparasitter og med mortalin mod ydre parasitter. Staldholdet gik parvis i bokse. Ved forsøgets start og slutning bedømtes huldtilstand.

Slagtekroppene bedømtes visuelt. De blev skåret over mellem bageste ribben og forreste lændehvirvel og fotograferet med det formål at måle arealet af den lange rygmuskel, fedtarealet samt fedttykkelsen over musklen.

Resultater

Forsøgets hovedresultater fremgår af tabel 1.

Vægt og tilvækst. Levende vægt ved forsøgets begyndelse er næsten ens, 29.2–29.6 kg, for alle tre hold. Ved slutningen var levende vægt for staldholdet 39.8 kg og signifikant ($P < 0.01$) lavere end slutvægten for græsholdet, der lå på 43.2 kg i gennemsnit.

Tabel 1. Resultater.

	Hold 1 Slagtet ved forsøgets start			Hold 2 På stald			Hold 3 På græs			
	Gns.	min.	max.	Gns.	min.	max.	Gns.	min.	max.	
Lev. vægt ved beg., kg	29.2	22.0	34.2	29.6	23.4	34.7	29.6	25.9	37.2	
Lev. vægt ved slutn., kg	—	—	—	39.8	32.5	42.4	43.2	39.3	49.8	
Tilvækst i 63 dg., g/dgl.	—	—	—	162	41	219	216	137	260	
FE pr. kg tilvækst (byg + proteinbl.)	—	—	—	5.3	—	—	—	—	—	
Bedømmelse af lev. lam (1 = mager, 5 = fed)										
Begyndelse	3.8	2.0	5.0	3.6	2.0	4.5	3.6	2.5	4.5	
Slutning	—	—	—	4.0	2.5	5.0	4.3	3.0	5.0	
Bedømmelse af slagtekrop										
		max.								
Kølle (0–10)×3	30	23.7	21	27	26.4	24	30	27.9	24	30
Ryg (0–10)×3	30	21.9	15	30	26.7	21	30	27.3	24	30
Forpart (0–10)×2	20	16.2	12	20	17.6	14	20	18.8	16	20
Fedtmængde (0–10)×1	10	5.9	4	8	9.5	8	10	10.0	10	10
Fedtfarve (0–10)×1	10	8.8	8	9	10.0	10	10	9.3	7	10
I alt		76.5			90.2			93.3		
Muskelareal, cm ²										
				15.3	12.9	18.4	16.7	14.8	19.0	
Fedtareal, cm ²										
				2.3	0.8	5.7	3.5	2.1	5.8	
Fedttykkelse, mm										
				3.5	2	8	4.4	3	7	
Notering, kr. pr. kg slagtevægt										
	20.88	16.00	23.00	20.80	18.00	22.00	21.00	20.00	22.00	
Kr. pr. lam										
	301	152	414	403	288	495	450	390	539	

Ved vurderingen af lammenes vægt og tilvækst må det tages i betragtning, at det gennemsnitlige vægttab under transport fra sælger til forsøgsgård, ophold i forsøgsstalden i ca. 2 døgn før forsøgets start samt klipning af 1 kg uld fra hvert lam udgør 3.9 kg pr. lam. Det må således antages, at en stor del af de vægttab, der normalt observe-

res ved indbinding, har fundet sted før forsøgets start.

Årsagen til den lave gennemsnitlige tilvækst hos staldholdet kan søges i to forhold. For det første havde lammene en lang tilvænningsperiode. Som det fremgår af figur 1, var optagelsen af byg og proteinblanding relativ lav ved periodens

begyndelse, 0.78 FE/dag, og øgedes kun langsomt til 1.1 FE/dag mod periodens slutning. Den stigende foderoptagelse kan forklare den stigende tilvækst hos staldholdet sammenholdt med den aftagende tilvækst hos græsholdet. I de første 4 uger var tilvæksten 93 og 253 g daglig for henholdsvis stald- og græshold. I de sidste 5 uger var de tilsvarende tal henholdsvis 224 og 181 g daglig. For det andet er variationen som vist i tabel 1 i den opnåede tilvækst mellem dyr på samme hold større for staldholdet end for græsholdet, hvilket skyldtes, at der på staldholdet var 2 dyr, som voksede mindre end 87 g daglig. Årsagen til disse meget lave tilvækster bør undersøges i kommende forsøg.

Huldtilstand. Huldkaraktererne, især med hensyn til kødfylde i ryg og køller, blev bedømt ved forsøgets begyndelse og slutning efter skala 1-5, hvor 1 er meget mager, og 5 er kødfuld og/eller fed. Det ses af tabel 1, at både stald- og græsholdet forbedrede karakteren i fedningsperiodens forløb, og at den bedste forbedring opnåedes hos græsholdet. De to dyr med de lave tilvækster på staldholdet tabte i huld i fedningsperioden. Når der ses bort fra de to dyr, viser en regressionsanalyse inden for hold, at der ikke var nogen sikker sammenhæng mellem vægt ved forsøgets start og tilvækst ($P < 0.51$) men derimod mellem huldkarakter og tilvækst ($P < 0.02$). Der er således størst sandsynlighed for høje tilvækster, når

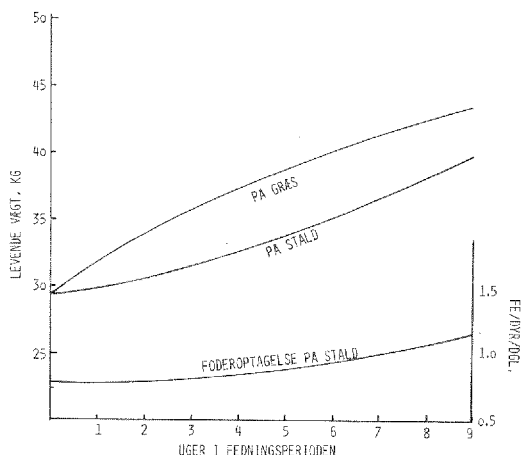

Fig. 1. LEVENDE VÆGT OG FODEROPTAGELSE I FEDNINGSPERIODENS FORLØB

lammene er ved godt huld allerede ved fedningsperiodens begyndelse.

Bedømmelse af slagtekroppe og måling af muskelareal m.m. Ved bedømmelse af slagtekroppene benyttes samme skala som i beretn. 501 fra Statens Husdyrbrugsforsøg. Skalaen og de opnåede bedømmelser fremgår af tabel 1, der viser, at såvel stald- som græsholdet har opnået betydeligt højere pointtal i forhold til bedømmelsen af holdet, der blev slagtet ved forsøgets start. Forskellen mellem bedømmelsen af stald- og græsholdet er ikke signifikant, og dommernes vurdering var,

Tabel 2. Levende og slagtevægt, slagtebedømmelse samt pris (kr. pr. kg slagtevægt) opdelt efter bedømmelse af slagtemodenhed (hold 2 og 3).

Antal lam	Point for slagtemodenhed 1-5	Levende vægt kg			Slagtevægt kg			Point for slagte kvalitet			Kr. pr. kg slagtevægt		
		gns.	min.	max.	gns.	min.	max.	gns.	min.	max.	gns.	min.	max.
2	2.5	32.7	32.5	32.9	16.3	15.5	17.0	84	84	84	20.00	20	20
2	3.0	40.3	39.3	41.2	19.5	19.5	19.5	87	84	90	21.00	20	22
2	3.5	36.5	34.8	38.1	17.0	16.0	18.0	81	77	85	19.00	18	20
2	4.0	43.3	40.7	45.9	21.0	19.5	22.5	95	92	97	20.00	20	20
6	4.5	41.4	37.9	43.2	21.0	18.5	22.5	93	86	97	21.67	20	22
6	5.0	45.9	39.8	49.8	22.2	20.5	24.5	97	95	100	21.33	20	22

at holdenes helhedsindtryk var ens. Dette bekræftes af målinger af muskelarealet i et tværsnit af den lange rygmuskel, fedtarealet i snittet og fedtlaget over musklen. De små forskelle mellem de nævnte mål kan forklares ved forskelle i slagtevægten. Det er karakteristisk for Texel-racen, at der er målt store muskelarealer og særdeles små fedtarealer og -tykkelser.

Sammenhæng mellem bedømmelse af levende og slagtede lam. Bedømmelse af huldkarakter anvendes af producenten til vurdering af slagtemodenhed, når der skal tages stilling til levering til slagtning. Bedømmelse af slagtekroppens kvalitet kan være et fremtidigt grundlag for slagteriernes afregning til producenterne. Det er derfor af interesse at studere samspillet mellem bedøm-

Tabel 3. Dækningsbidrag ved færdigfedning af Texel-lam med forskellig levende vægt og huld karakter ved fedningsperiodens begyndelse

Levende vægt kg	Huld karakter Point (1=mager, 5=fed)	Indkøbspris kr. pr. lam	Dækningsbidrag kr. pr. lam	
			Hold 2 (stald)	Hold 3 (græs)
22	2.5	169	73	152
25	2.5	200	68	147
25	3.0	223	52	130
28	3.0	254	47	125
28	3.5	277	31	108
31	3.5	307	25	103
31	4.0	331	9	87
34	4.0	361	5	82
34	4.5	384	-11	65
37	4.5	415	-16	60
<hr/>				
Gns. 29.5	3.7	301	20	99
<hr/>				
<i>Virkning af prisændringer:</i>				
± 1 kr. pr. kg levende vægt v. indkøb			30	30
± 1 kr. pr. kg slagtevægt			19	21
± 10 øre pr. FE			5	
± 10 kr. pr. lam i markleje				10

melseernes betydning for prisansættelse pr. kg slagtevægt. Grundlaget for de fastsatte afregningspriser er noteringerne fra Kødbranchens Fællesråd.

En sammenstilling af bedømmelserne, vægt og pris er vist i tabel 2 opdelt efter bedømmelse for slagtemodenhed ved forsøgets slutning for holdene 2 og 3. Der ses en tendens til større levende vægt, større slagtevægt og højere point for slagtekvalitet med stigende point for slagtemodenhed. Derimod er der i det foreliggende tilfælde kun opnået en meget ringe prisstigning pr. kg slagtevægt ved stigende point ved begge bedømmelser. Det betyder, at ansættelsen af prisen pr. kg slagtevægt mere foretages på grundlag af grupper af slagtekroppe end ud fra den enkelte krop.

Økonomiske betragtninger

Det fremgår af tabel 1, at der på trods af en betydelig forbedring af bedømmelserne af slagtekroppene som følge af færdigfedning på såvel stald som græs ikke er opnået en højere gennemsnitlig afregningspris pr. kg slagtevægt. Dette

skyldes prisfald i noteringerne over fedningsperioden. Det ses endvidere, at variationsbredden inden for hold formindskes som følge af færdigfedning.

Indkøbsprisen for lammene i hold 2 og 3 kan sættes lig med afregningsprisen for lammene i hold 1. Benyttes denne pris og det i tabel 1 anførte foderforbrug på 5.3 FE pr. kg tilvækst à kr. 1.52 pr. FE og aktuel markleje aftalt med forsøgsværten på 50 kr. pr. lam, opnås et dækningsbidrag som anført i tabel 3. Den beregnede regressionsanalyse viser, at 63% af variationen i afregningsprisen pr. lam kan forklares ved levende vægt og huld karakter ved forsøgets start.

Det ses, at for lam, af type og race som anvendt i dette forsøg og under de givne økonomiske vilkår, er dækningsbidraget positivt for staldholdet, når levende vægt er mindre end 34 kg, og huld karakteren er mindre end 4. Dækningsbidraget er positivt for alle klasser af dyr på græsholdet, men for begge hold formindskes dækningsbidraget med såvel stigende vægt som stigende huld karakter.

Det skal dog bemærkes, at det ved udvælgelsen af dyr, især små dyr med lav huld karakter, bør sikres, at de er sunde, og at de vil æde det tilbudte foder, således at der kan forventes gode tilvækster.

Afslutning

Forsøget har klart vist, at der ved færdigfedning af Texelbeder og -gimmere på græs kan opnås gode tilvækster, når der tilbydes god og rigelig græsning. Denne fedningsmetode var på alle måder bedre end færdigfedning på stald, hvor lammene fodredes med hel byg og proteinblanding efter ædelyst. Den større variation i de daglige tilvækster for holdet på stald end på græs skyldtes, at enkelte dyr (her 2) voksede langsomt. Årsagen til dette bør undersøges nærmere i kommende forsøg.

De økonomiske beregninger viser, at det ikke er økonomisk fordelagtigt at færdigfede relativt store lam i godt huld, såfremt omkostningerne ved færdigfedning er høje.